

ویژگی‌های فردی و اجتماعی یهود در قرآن

زهره بابائی علیائی^۱

چکیده

یکی از ادیان بزرگ، معروف و با سابقه، دین یهود است. جریان شکل‌گیری و رشد و نمو آن و تعاملات و رابطه‌ای که با ادیان دیگر به ویژه اسلام داشته‌اند همواره مورد توجه مورخان و دین‌پژوهان بوده است. قرآن در موارد متعددی عبرت‌آموزی از سرگذشت یهود و بنی‌اسرائیل را به مسلمانان متذکر شده و موضع‌گیری آنان در برابر اسلام را بیان کرده است، نیز بسیاری از توطئه‌ها و انحرافات آنان را افشاء کرده است. از این‌رو قرآن به عنوان وحی الهی، بهترین توصیف را از آنها ارائه داده است. بنابراین مبنای این تحقیق، قرآن مجید و روش تحقیق، کتابخانه‌ای-تبیینی است. لکن بدون شناخت اجمالی از گذشته این قوم نمی‌توان معارف و مفاهیم قرآن را نسبت به یهود درک کرد. لذا تاریخچه و داستان یهود را با اجمال و با استفاده از آیات الهی تا حد امکان ویژگی‌های فردی و اجتماعی را که آثار مخرب اجتماعی متعددی داشته است، بیان شده است تا از تسلط و توطئه آنها علیه مسلمانان پیشگیری شود.

کلمات کلیدی: قرآن، بنی‌اسرائیل، یهود، عبرانیان، ویژگی‌های فردی و اجتماعی یهود

^۱ طلبه سطح دو مدرسه علمیه امام صادق (ع).

مقدمه

قرآن که آینه وحی الهی و مرجعی جاودانه برای بشر است، یکی از بهترین ترسیم‌کنندگان و گزارشگران معرفی چهره‌های افراد، گروه‌ها و تاریخ گذشتگان است. یکی از مباحث مورد اهتمام قرآن در بیان تاریخ گذشتگان و عملکرد آنان، یهود است که مرتب از سوی خداوند به مسلمانان تذکر داده می‌شود تا از ویژگی‌ها، سرگذشت‌ها و واکنش آنان در برابر آیات و دعوت پیامبران به ویژه در برخورد با پیامبر اسلام (ص) و مسلمانان صدر اسلام شناخت دقیقی پیدا کنند و هوشیاری لازم را اتخاذ نمایند.

با توجه به دیدگاه قرآن و پیامبر اسلام (ص) در مورد این گروه متوجه می‌شویم که خداوند و رسولش (ص) از این گروه بخاطر کارشکنی‌هایشان در زمینه‌های مختلف اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و ... انزجار داشته‌اند و آنان را دشمنان اصلی مسلمانان معرفی کرده‌اند.

دلیل تحقیق بنده با عنوان: "ویژگی‌های فردی و اجتماعی یهود از منظر قرآن" در واقع اهمیت و ضرورت توجه به چند مسأله است:

اولاً: تدبر در آیات، استخراج و فهم نظرات و دیدگاه‌های قرآن، برای مسلمانان امری ضروری و بسیار سودمند است.

ثانیاً: با توجه به فرا زمانی بودن قرآن و قابلیت استفاده از دستورات آن در زمان‌های مختلف، وظیفه محققین مسلمان است که برای مدیریت مسائل و معضلات روز و بحران‌های کنونی خود از این منبع ارزشمند و الهی استفاده نمایند.

ثالثاً: آیات بسیار زیادی از قرآن کریم به ذکر تاریخ و سرگذشت قوم بنی‌اسرائیل، احوالات یهود و ویژگی‌های رفتاری این قوم در طول تاریخ پرداخته‌اند و همین کثرت آیات پیرامون موضوع واحد، می‌بایست حساسیت مسلمانان را نسبت به آن موضوع برانگیزد که چرا خداوند در قرآن برای هدایت و عبرت خلق بیش از همه اقوام، به شیوه‌های رفتاری یهود اشاره فرموده؟

رابعاً: طبق آیات، دشمن‌ترین انسان‌ها نسبت به مسلمانان قوم یهود می‌باشد البته به طور عینی در طول تاریخ این مسئله مشهود بوده و تاکنون نیز از شدت آن کاسته نشده است. لذا لزوم دشمن‌شناسی

برای حفظ کیان اسلامی و مقابله با خطرات و توطئه‌های دشمنان آشکار می‌گردد. از این جهت، بهتر آن است که از دیدگاه قرآن که این دشمن را معرفی می‌کند، ویژگی‌های آن را شناسایی کنیم.

در پیرامون یهود تحقیقات زیادی در زمینه‌های مختلف از جمله "یهود در قرآن" صورت گرفته است. در این نوع مطالعات، نویسندگان به جمع‌آوری آیات قرآن مرتبط با مسئله یهود پرداخته و دیدگاه قرآن را در این زمینه بررسی کرده‌اند. از جمله این تحقیقات می‌توان به موارد ذیل اشاره نمود:

۱. «یهود در قرآن» اثر «عفیف عبد الفتاح طباره» ترجمه سید مهدی آیت‌اللهی

۲. «نگرش وحی بر یهود و مسیحیت» اثر «سید مرتضی حسینی اصفهانی»

۳. «یهود در میزان» اثر «حسین فعال عراقی» و «یهود شناخت» اثر «سهیلا جلالی کندری»

۱- مفهوم‌شناسی

۱-۱- تعاریف لغوی و اصطلاحی یهود

برخی لغت‌شناسان اعتقاد دارند که کلمه «یهود» واژه مشتق^۱ و از ماده «هود» گرفته شده است،^۲ به معنای حرکت آرام و آهسته است.

لغت‌شناسان دیگر نیز گفته‌اند که: «یهود(ی)» (اخ) عبرانیان در هنگام تشکیل دو دولت، یکی را اسرائیل و دیگری را یهود نامیدند.^۳

برخی دیگر نیز گفته‌اند که: «واژه یهود در کتاب مقدس به معنی هم قوم یهود و هم سرزمین یهودا است.»^۴

^۱ علی اکبر مؤمنی، بررسی تحلیلی مواجهه قرآن با یهود، ص ۲۳.

^۲ ابن منظور، لسان العرب، ص ۲۳۶.

^۳ دهخدا، لغت نامه دهخدا، ص ۱۳۶۳.

^۴ عمید، فرهنگ لغت عمید، ص ۱۲۱۴.

برخی گفته‌اند که: «هود: از لغاتی عبری یا فارسی گرفته شده است و به معنی شکر و مجد و حمد است و همچنین فرزند چهارم یعقوب از همسری به نام لینه است»^۱

برخی نیز گفته‌اند که: «واژه یهود از لغت یهودا که از ریشه عبری لغت یهودی است، گرفته شده است.»^۲

برخی دیگر مفهوم یهود و یهودیت را چنین تبیین می‌کنند که: «هنگامی که حضرت موسی (ع)، هفتاد تن از بنی اسرائیل را به میقات برد و آنها به سبب خواسته‌شان درباره دیدن خداوند مورد خشم قرار گرفتند پیامبرشان گفت: (إِنَّا هُدْنَا إِلَيْكَ) «ما به سوی تو باز می‌گردیم و توبه می‌کنیم»^۳

همچنین حسینی همدانی نیز این سخن را تأکید نموده و نوشته است که: «یهود از ماده هاد، یهود، هودا به معنی توبه گرفته شده باشد، به تناسب آن که گروهی از بنی اسرائیل گوساله‌پرستی نمودند و پس از اجراء کیفر بر آنان، باقی‌ماندگان توبه نموده و به پرستش آفریدگار بازگشتند. و از آنست «تهود الرجل» یعنی دین و آئین یهودیت را پذیرفته است و هود جمع هائد می‌باشد.»^۴

همچنین گفته‌اند نام‌گذاری این گروه به یهود به خاطر برگشت آنها از اسلام و آیین حضرت موسی (ع) است.^۵

اما مرتضی زبیدی، نظر دیگری را در این باره می‌گوید: «اشتقاق این واژه از ماده «هود» درست نیست، زیرا برگشت این کلمه که ریشه‌ای عبری دارد، به واژه‌ی جامد «یهودا» است بنابراین یهود عبارتست از کسانی که خود را از فرزندان یعقوب اسرائیل می‌دانند زیرا بزرگترین فرزندان یعقوب پیغمبر یهودا بوده، بدین تناسب نواده‌های او را انتساب به یهودا می‌دهند.»^۶

^۱ معین، فرهنگ فارسی، ص ۵۶۹.

^۲ قرشی، قاموس قرآن، ص ۶۲۰.

^۳ اعراف: ۱۵۱.

^۴ طریحی، مجمع البحرین، ص ۱۸۱. حسینی همدانی

^۵ حسینی همدانی، انوار درخشان، ص ۱۹۱.

^۶ طبرسی، جوامع الجامع، ص ۲۵۷.

^۷ زبیدی، تاج العروس من جواهر القاموس، ص ۶۶.

در اصطلاح یهود به کسانی گفته می‌شود که از پیروان موسی بوده و کتابشان تورات و از شریعت موسی پیروی می‌کنند.^۱

آنتونی هوروویتز نویسنده معروف در تعریف یهود می‌گوید: «در قرآن، یهودیان روزگار حضرت محمد (ص) و یهودیان عهد قدیم به نام «بنی اسرائیل» خوانده شده اند.»^۲

بر اساس کتاب مقدس، قوم یهود از بازماندگان ابراهیم، اسحاق و یعقوب هستند. ابراهیم در شهر اور در عراق امروزی به دنیا آمده بود و بعد به سرزمین کنعان (اسرائیل امروزی) مهاجرت کرد.^۳

در تعریف اصطلاح یهودیت نیز گفته شده است که: «یهودیت بر خلاف اسلام و مسیحیت دارای بعد نژادی بسیار مهمی است. از این رو جداسازی نژاد، ملیت، فرهنگ و دین یهودی از هم بسیار مشکل است.»^۴

در دید سکولار یهودی امروزی کسی یهودی است که یا دارای نژاد یهودی بوده باشد یا کسی که به صورت رسمی به دین یهودیت گرویده باشد.^۵

۲- تاریخچه یهود

یهودیت دین نژاد عبرانی است. نژاد عبرانی با اعراب آشوریان و چند قوم دیگر خاورمیانه اصلی مشترک دارند.^۶

برخی دانشمندان معتقدند که نام «عبرانی» را کنعانیان پس از ورود حضرت ابراهیم(ع) به سرزمین کنعان به او داده و وی را عبرانی خوانده‌اند.

^۱ شیرازی، دنیا بازیچه یهود، ص ۲۷.

^۲ Horowitz.

^۳ گارودی، اسطوره‌های بنیان‌گذار سیاست اسرائیل، ص ۲۱.

^۴ جدید بناب، عملکرد صهیونیست در برابر جهان اسلام، ص ۲۱.

^۵ نصری، نقد و بررسی یهودیان، ص ۱۱.

^۶ اندیشه، یهودیت و تاثیر آن بر تاریخ و تمدن جهان، ص ۸.

^۷ توفیقی، نگاهی به ادیان زنده جهان، ص ۶۴.

۳-۲-۱۸- بهانه جویی

در طول تاریخ وقتی ضرب‌المثل‌هایی موجود در میان عامه مردم، اصطلاح «بهانه‌های بنی‌اسرائیلی» بسیار معروف است، این صفت قوم یهود در ۳ داستان تاریخی در قرآن کریم نیز بیان شده است؛ داستان «گاو بنی‌اسرائیل» و «داستان تقاضای میوه‌های مختلف در بیابان و در غیر فصل مربوط به آن میوه‌ها» و «داستان عمالقه».

بنی‌اسرائیل در پذیرش توحید لجوج‌ترین امت‌ها بودند و از هر امت دیگری بیشتر با آن دشمنی کردند... که در آیات ۶۷ الی ۷۱ سوره بقره، آیه ۶۱ سوره بقره مشهود است.^۱

۳-۲-۱۹- خواری و ذلت در دنیا

این صفت که در واقع نتیجه اعمال و رفتار خودشان است و از موارد همیشگی عذاب الهی است، در آیه ۴ از قرآن کریم بیان گردیده است:

آیه ۴۱ سوره مائده (شأن نزول این آیه در مورد قوم یهود آمده است)، آیه ۱۱۲ سوره آل عمران، آیه ۶۱ سوره، آیه ۱۵۲ سوره اعراف.^۲

۳-۲-۲۰- سرگردانی روی زمین

این صفت نیز از عذاب‌های الهی است که در نتیجه عصیان و طغیان و رفتارهای قوم یهود بر آنها نازل و در دو آیه ۱۴۸ سوره اعراف و آیه ۲۶ سوره مائده از قرآن کریم اشاره شده است: ... و خداوند متعال نیز به کفران نعمت، آنها را چهل سال در بیابان سرگردان نمود.

۳-۲-۲۱- لجاجت و عناد ورزیدن

یکی دیگر از ویژگی‌های اجتماعی قوم یهود، لجبازی آنان در مقابل پذیرش حق و آیات الهی و عناد ورزیدن در مقابل دین اسلام می‌باشد. بنی‌اسرائیل از تمام امت‌ها لجوج‌ترند و مانند کفار عرب برابر حق، سرکشی بیشتری داشتند که این صفت در آیه ۹۹ سوره بقره آمده است.

^۱ همان، ص ۱۳۴.

^۲ همان، ص ۱۳۷.

۳-۲-۲۲- نفاق

صفت نفاق و دورویی در سه آیه، ۷۶ سوره بقره و ۷۲ سوره آل عمران و ۴۱ سوره مائده آمده است.

۳-۲-۲۳- بخل

بخل ورزیدن یکی دیگر از ویژگی‌های یهود در قرآن است که در سه آیه بیان شده است:

آیه ۵۳ سوره نساء، آیه ۱۸۰ سوره آل عمران، آیه ۳۷ سوره نساء.^۱

۳-۲-۲۴- اهانت به خداوند و تمسخر آیات الهی

وقتی آیاتی نازل شد که مردم را دعوت به انفاق در راه خدا کرد، یهودیان گفتند که خدا فقیر است و ما بی‌نیاز هستیم^۲ و یا گفتند که دست خدا بسته است.^۳

۳-۲-۲۵- تلاش در جهت گمراه نمودن مسلمین

قوم یهود، سعی و تلاش بسیاری برای گمراه کردن مسلمین و برگرداندن آنها از دین اسلام کرده‌اند که این تلاش‌ها در آیات آیه ۴۴ سوره نساء، آیه ۱۰۰ سوره آل عمران، آیه ۱۰۹ سوره بقره، آیه ۱۱۳ سوره نساء، آیه ۱۲۰ سوره بقره، آیه ۶۹ سوره آل عمران از قرآن کریم ذکر شده است.

نتیجه‌گیری

یهود، یکی از دشمنان سرسخت دنیای اسلام است که قرآن به صورت متعدد متذکر شده و با وجود عملکرد بد یهودیان در مقابله با اسلام، نقد قرآن نسبت به آنها بسیار منصفانه است. متقن‌ترین منبعی که از یهودیان سخن گفته، قرآن کریم است و از دیدگاه همان منبع که این دشمن را معرفی می‌کند، ویژگی‌های آن شناسایی شده است، از جمله خودبرتربینی و حسادت، مهم‌ترین سبب ایمان نیاوردن

^۱ آجیلی، یهود و صهیونیسم از منظر قرآن کریم، ص ۱۳۹، ۱۴۱، ۱۴۳.

^۲ آل عمران: ۱۸۱.

^۳ مائده: ۶۴.

یهودیان به پیامبر اسلام (ص) شده که بر اثر آن، با قرار گرفتن در مسیری بازگونه، سقوط خویش را رقم زدند.

از جمع بندی اشاره‌ها و تصریحات قرآن می‌توان نتیجه گرفت که خداوند به قوم بنی اسرائیل دین و آیینی فرستاده بود که در آن احکام الهی بیان شده بود، ولی بنی اسرائیل به همه آن عمل نکرده آن را تحریف کردند. این آیین و دین تحریف شده در آیات متعددی مورد اشاره قرار گرفت و تحریفات آن بیان شد.

از آنجا که بنی اسرائیل از تمام امت‌ها لجوج‌ترند، این دشمنی همچنان با شدت ادامه دارد و از آن کاسته نشده نخواهد شد، لذا شناخت دقیق قوم یهود، به دلیل خطراتی که متوجه جهان اسلام بوده، برای محققان مسلمان از اهمیت اساسی برخوردار است،

در نتیجه امید است مسلمانان جهان خصوصاً سردمداران‌شان بر خداوند توکل کنند و ویژگی‌های قوم یهود را بشناسند تا بدین وسیله از شر این جرثومه فساد (بنی اسرائیل) رهایی یابند و این غده سرطانی را از ریشه بخشکانند. به امید آن روز.

فهرست منابع

*قرآن کریم

۱. آجیلی، هادی، **یهود و صهیونیسم از منظر قرآن کریم**، تهران: دانشگاه امام صادق (ع)، چاپ اول، ۱۳۹۰ ه.ش.
۲. اندیشه، هاشم. **یهودیت و تاثیر آن بر تاریخ و تمدن جهان**، کنگره بین‌المللی مطالعات رفتاری جامعه و سبک زندگی سالم، تهران: مرکز توانمندسازی مهارت‌های فرهنگی و اجتماعی جامعه، ۱۳۹۵ ه.ش.
۳. ابن الشریف، محمود؛ **الادیان فی القرآن**؛ جده: شرکه مکتبات عکاظ، ۱۴۰۴ ه.ق.
۴. ابن منظور، محمد بن مکرم، **لسان العرب**. بیروت: انتشارات دارالفکر، بیچا: ۱۴۴۱ ه.ق.
۵. توفیقی، حسین، **آشنایی با ادیان بزرگ**، تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)، مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی؛ قم: مؤسسه فرهنگی طه؛ جامعه المصطفی العالمیه، چاپ سیزدهم، ۱۳۸۹ ه.ش.

۶. _____، **نگاهی به ادیان زنده جهان**، مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خواهران، چاپ اول، بیجا: شهریور ۱۳۷۷ ه.ش.
۷. تیموری، وحیده، **پایان‌نامه تحلیل صهیونیسم براساس ویژگی‌های قوم یهود در قرآن**.
۸. جدید بناب، علی، **عملکرد صهیونیست در برابر جهان اسلام**، قم: موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی(ره)، ۱۳۷۸ ه.ش.
۹. حسین‌زاده، محمدعلی، **سیری در مکتب یهود**، تهران: شرکت انتشارات کیهان، چاپ اول، ۱۳۸۳ ه.ش.
۱۰. حسینی همدانی، محمد حسین، **انوار درخشان**، ج ۳. تهران: کتاب‌فروشی لطفی، چاپ اول: ۱۴۱۴ ه.ق.
۱۱. حسینی زبیدی، مرتضی، **تاج العروس من جواهر القاموس**، بیروت: انتشارات دارالفکر، ۱۴۱۴ ه.ق.
۱۲. دهخدا، علی اکبر، **لغت نامه دهخدا**، ج ۶. تهران: مؤسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران، چ دوم: ۱۳۷۷ ه.ش.
۱۳. سبحانی تبریزی، جعفر، **تفسیر منشور جاوید قرآن**، قم: انتشارات امام صادق، ۱۳۸۳، ه.ش.
۱۴. شیرازی، سیدصادق، **دنیا بازیچه یهود**، قم: بینش آزادگان، چاپ اول: ۱۳۸۲ ه.ش.
۱۵. شیخ صدوق، **من الی‌حضر الفقیه**، بیجا: بینا: ۱۴۱۳ ه.ق.
۱۶. شاکر، محمد کاظم، **"تفسیر تاریخی از یهود براساس قرآن کریم"**، فصلنامه علمی پژوهشی کتاب قیّم، شماره ۶، ۱۳۹۱ ه.ش.
۱۷. طبّاره، عفیف عبدالفتاح، **چهره یهود در قرآن**، ترجمه: سید مهدی آیت‌اللهی، انتشارات جهان‌آرا، بیجا، ۱۳۸۱ ه.ش.
۱۸. طباطبایی، سید محمدحسین، **المیزان فی تفسیرالقرآن**، ترجمه: سیدمحمدباقر موسوی همدانی، قم: دفتر انتشارات اسلامی جامعه‌ی مدرسین حوزه‌ی علمیه قم، چاپ پنجم: ۱۳۸۷ ه.ش.
۱۹. طبرسی، فضل بن حسن، **جوامع الجامع**، تهران: انتشارات دانشگاه تهران و مدیریت حوزه علمیه قم، چاپ اول: ۱۳۷۷ ه.ش.
۲۰. طریحی، فخرالدین، **مجمع البحرین**، تهران: کتاب‌فروشی مرتضوی، چاپ سوم: ۱۳۷۵ ه.ش.
۲۱. عمید، حسن، **فرهنگ لغت عمید**، تهران: امیرکبیر، چاپ سی و هشتم: ۱۳۹۱ ه.ش.
۲۲. فیض کاشانی، ملامحسن، **محجّة البیضاء**، قم: انتشارات جامعه مدرسین، ۱۳۷۴ ه.ش.
۲۳. قرشی، سید علی اکبر، **قاموس قرآن**، تهران: دار الکتب الاسلامیه، چاپ ششم: ۱۳۷۱ ه.ش.

۲۴. قرائتی، محسن، **تفسیر نور**، قم: مؤسسه در راه حق، چاپ ششم ۱۳۹۱ هـ ش.
۲۵. کلینی، محمد بن یعقوب، **اصول الکافی**، ترجمه حاج سید جواد مصطفوی. تهران: انتشارات علمیه اسلامی، ۱۳۷۷ هـ ش.
۲۶. گارودی، روزه، **اسطوره‌های بنیانگذار سیاست اسرائیل**، مترجمان حمیدرضا آژیر، حمیدرضا شیخی. تهران: انتشارات گهرشاد، ۱۳۷۷ هـ ش.
۲۷. مجلسی، محمدباقر، **بحارالانوار الجامعه لدرأخبار الأئمة الأطهار**، بیروت: مؤسسه الوفاء، ۱۳۸۴ ش.
۲۸. مؤمنی، علی اکبر، **بررسی تحلیلی مواجهه قرآن با یهود**، مرکز فرهنگ و معارف قرآن- قم: دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، معاونت پژوهشی، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، چاپ اول، ۱۳۹۰ هـ ش.
۲۹. معین، محمد، **فرهنگ فارسی**، تهران: انتشارات امیرکبیر، چاپ هشتم: ۱۳۷۱ هـ ش.
۳۰. مکارم شیرازی، ناصر. **تفسیر نمونه**، ج ۳. تهران: دارالکتب الاسلامیه، چاپ نوزدهم: ۱۳۸۶ هـ ش.
۳۱. میبیدی، محمد فاکر، **ویژگی‌های یهود در طول تاریخ از دیدگاه فریقین با تاکید بر سوره حشر**، شماره ۳۳، سال ۱۳۹۶ هـ ش.
۳۲. نصری، قدیر. **نقد و بررسی یهودیان**. فصلنامه مطالعات منطقه‌ای ۱۳۹۱، هـ ش